

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ORTAÖĞRETİM
SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK
KÜLTÜRÜ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

2017

İÇİNDEKİLER

1.GİRİŞ	4
1.1.ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI.....	5
1.2. ÖLÇME DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	7
1.3.YETERLİLİK VE BECERİLER.....	10
1.4.DEĞER EĞİTİMİ	13
2. SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI	17
2.1. SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI.....	17
2.2. ÖĞRETİM PROGRAMIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR.....	18
2.3. KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU	19
3. SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI.....	20
3.1. ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI.....	21

Eğitim ve öğretim, çağın gereklerine uygun olarak sürekli gelişen birikim ve tecrübeler ışığında yenilenen ve bitmeyen bir süreçtir. Bireyin hayatında eğitim süreci ile meydana gelen değişimin kalıcı hâle gelmesi ve bireyin dünyadaki değişime ayak uydurabilmesi, günümüz eğitim sistemlerinin temel belirleyicileri olarak kabul edilmektedir. Eğitim süreci ile kazanılan beceriler, bireylerin hayat standartlarının gelişmesinin yanı sıra ülkelerin küresel rekabet kapasitelerine ve demokratik gelişimlerine de önemli katkılarda bulunmaktadır. Günümüzün sosyal ve ekonomik şartlarında etkin rol oynayabilecek bireyler yetiştirebilmek, eğitim sistemlerinin uluslararası alanda rekabet edebilirliği ile doğrudan ilişkilendirilmektedir. Bireyin ve toplumun değişen talepleri, bilim, teknoloji, öğrenme öğretme yaklaşım, kuram ve stratejilerinde son yıllarda yapılan araştırma ve çalışmalarla gerçekleşen değişim ve gelişmeler, ulusal ve uluslararası değerlendirmelerin sonuçları, öğretim programlarının güncellenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bakanlığımız, gerek anılan gelişmeler ve gerekse 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu çerçevesinde, öğrencilerini sorumluluk sahibi, eleştirel düşünebilen, problem çözme ve karar verme becerileri yüksek bireyler olarak hayata hazırlamak için çalışmalarını sürdürmektedir.

Yapılan çalışmalar bağlamında farklı ülkelerin son yıllarda benzer nedenlerle güncellenen öğretim programları incelenmiş, eğitim öğretim alanında yapılan akademik çalışmalara ilişkin yayınlar taranmış, nicel ve nitel araştırma teknikleri kullanılarak öğretmen, yönetici, öğrenci ve velilerin yanı sıra üniversitelerden ve sivil toplum örgütlerinden görüşler alınmıştır. Toplanan veriler, Türkiye'nin çeşitli illerinde fiilen görev yapan öğretmen ve akademisyenlerden oluşan komisyonlarca değerlendirilerek öğretim programları güncellenmiştir. Ardından kamuoyunun görüşlerine sunulmuş, geri bildirimler doğrultusunda programlara son hâlleri verilmiştir.

Öğretim programlarıyla;

- üst düzey bilişsel becerilere (eleştirel, analitik, özgün ve yenilikçi düşünen, sorgulayan, yorum yapan vb.) sahip,
- akademik ve sosyal anlamda başarılı, öğrendiklerini önceki öğrenmeleri ve farklı disiplin alanlarıyla ilişkilendirebilen, edindiği bilgi, beceri tutum ve davranışları günlük hayatına aktarabilen, merak eden, araştıran, açık fikirli, liderlik ve girişimcilik ruhuna sahip,
- teknolojiyi etkili şekilde kullanılabilen ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilen, hızlı değişim ve gelişmelere uyum sağlayabilen,
- millî, manevi ve kültürel değerlerini özümsemiş, evrensel değerlere duyarlı, sosyal ve kültürel çeşitliliği takdir eden ve saygı duyan,
- öğrenmeye ve yeniliklere açık, öz güvenli, saygılı, dürüst, sorunlarla etkili şekilde baş edebilen, etik ilkelere uygun hareket eden, bir vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını bilen ve yerine getiren bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

1.1. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Öğrencilerin ne öğrendikleri, nasıl öğrendikleriyle yakından ilişkilidir. Bu bakımdan öğretim programlarıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerin aktarılması sürecinin etkili ve verimli bir şekilde planlanması ve yönetilmesi oldukça önemlidir. Bu sebeple etkili bir öğrenme öğretme sürecinin oluşturulması için aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

Öğrenme öğretme süreci öğrenci için anlamlı ve bütünleştirici olmalıdır.

- 1) Öğrenme öğretme sürecinin anlamlı olabilmesi için, öğrencilerin bireysel farklılıkları (ilgi, öğrenme ihtiyacı, hazır bulunuşluk düzeyi, öğrenme stili vb.) tespit edilmeli, öğretim yöntem ve teknikleri belirlenirken bu farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır.
- 2) Anlamlı bir öğrenme için edinilen yeni bilgilerin günlük hayatta karşılığını bulması önemlidir. Bu bakımdan öğrencilerin öğrendiklerini çeşitli hayat durumlarında ve farklı disiplin alanlarında nasıl kullanabileceklerini kavramalarını sağlayan etkinlik ve çalışmalar yapılandırılmalıdır. Bu, öğrencilerin öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerine ve hayat boyu araştıran ve öğrenen olmalarına katkı sağlayacak, öğrenmeyi daha anlamlı ve kalıcı hâle getirecektir.
- 3) Öğrencilerin yeni edindikleri bilgi ve becerileri önceki öğrenmeleri ile ilişkilendirmelerine imkân veren etkinlik ve çalışmalar tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Kullanılan öğrenme etkinlikleriyle öğrencilerin önceki öğrenmeleri geliştirilmeli, yanlış öğrenmeler düzeltilmeli, ilgileri çekilmeli ve öğrenciler sınıf içinde ve dışında anlamlı uygulamalar yapmaları için teşvik edilmelidir.

Öğrenme öğretme süreci değer odaklı olmalıdır.

- 4) Öğrenciler sınıf ortamına doğal ve içten bir merakla gelirler. Öğrenme ortamına bireysel ilgileri ve yeteneklerinin yanı sıra çeşitli kişisel ve kültürel deneyimlerini, toplumsal birikimlerini de taşırlar. Öğrenme öğretme süreci, öğrencilerin anılan bu zenginlik ve farklılıkları dikkate alınarak kendilerini rahat ve güvende hissetmelerini sağlayan, olumlu his ve deneyimler kazanmalarını destekleyen, kendilerini ve başkalarını anlamalarına yardımcı olan, açık fikirliliği ve sorgulamayı besleyen, toplumsal bilinçlerini geliştiren bir usul ve üslupla yapılandırılmalıdır.
- 5) Öğrencilerin toplumsal ve evrensel değerleri keşfetmelerine fırsat sağlayan, değerleri benimseyerek tutum ve davranışa dönüştürmelerini destekleyen bir öğrenme öğretme ortamı oluşturulmalıdır. Bu ortamda öğretmen rehber olmalı, değerler eğitiminin sınıfla sınırlı kalmaması ve kalıcı olabilmesi için sınıf, okul ve aile iş birliği çerçevesinde aktif rol üstlenmelidir.

Öğrenme öğretme süreci motive edici olmalıdır.

- 6) Öğrenme öğretme sürecinde öğretmenler ve öğrencilerin birbirini tamamlayıcı sorumluluklara sahip oldukları göz önünde bulundurulmalı, öğrenciler kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almaları ve öz değerlendirme yapmaları hususunda teşvik edilmelidir.
- 7) Öğrenciler bağımsız çalışmalar yapmaları, keşfettikleri yeni bilgileri, düşünce ve duygularını paylaşmaları için cesaretlendirilmelidir.
- 8) Öğrenme öğretme sürecinde kullanılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin gelişimsel düzeyleriyle tutarlı olmalıdır. Ancak gerektiğinde öğretmenler öğrencilerin özgünlüklerini, sorun çözme ve araştırma becerilerini kullanmalarını gerektirecek zorlayıcı görevler yapılandırılmalıdır. Öğretmenler öğrencilerini farklı çözümler üretmeleri, başarılı problem çözücü ve araştırmacı olmak için gerektiğinde risk almaları konusunda yüreklendirmelidir.

Farklı öğretim yaklaşımları ve stratejileri bir arada ve dengeli şekilde kullanılmalıdır.

- 9) Tek bir öğrenme öğretme yaklaşımına bağlı kalınmamalıdır. Öğrencilerin bireysel farklılıkları, süreç içerisindeki gelişimleri ve ilerlemeleri dikkate alınarak farklı ve çeşitli öğretim strateji, yöntem ve tekniklerinden yararlanılmalı, süreç içinde yapılan gözlemler doğrultusunda yeri geldiğinde bunlarda değişikliğe gidilmelidir. Farklı öğrenme stillerine hitap eden, kazanımlarda belirtilen bilgi ve becerilerle tutarlı, öğrencilerin akademik ve teknik konuları özümsemelerine yardımcı olan, ilgi ve yeteneklerini geliştirmeye yönelik çeşitli öğretim stratejilerinden faydalanılması, öğrencilerin üst eğitim kurumlarında ve kariyerlerinde başarı şanslarını arttıracaktır.

Öğrenme öğretme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojileri aktif şekilde kullanılmalıdır.

- 10) Öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Bu teknolojilerin kullanılması öğrenme öğretme ortam ve uygulamalarını zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmesini destekleyecektir.
- 11) Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, İnternet, EBA içerikleri vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Kazanımlarla ilgili belgesel, film, simülasyon vb. materyallerden yararlanılmalıdır. Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik göz önüne alınmalı ve İnternetin güvenli kullanımı konusunda gerekli uyarılar yapılmalı ve tedbirler alınmalıdır. Dijital kaynakların, özellikle İnternette sağlanan içeriklerde intihal yapılmaması, etik kurallara ve telif haklarına riayet edilmesi hususlarında duyarlı olunmalıdır.

1.2. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Öğrenme öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçası olan ölçme ve değerlendirme uygulamaları yapılandırılırken aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:

- 1) Değerlendirme amacıyla kullanılacak ölçme araçları, öğretim programı kazanımlarının bilgi ve beceri boyutunun yanı sıra öğretim programıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen yeterlilik ve beceriler ile tutarlı olmalıdır. Ölçme araçları yapılandırılırken kazanımların ve kazanım açıklamalarının belirlediği sınırlar göz önünde bulundurulmalıdır.
- 2) Ölçme ve değerlendirme uygulamaları sadece öğrenme ürününün değil, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin de değerlendirilmesine imkân sağlayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Sürecin her aşamasında, farklı yaklaşımlar ve yöntemler kullanılarak öğrencilerin hedeflenen bilgi, beceri ve tutumları edinip edinmedikleri farklı zamanlarda ve farklı bağlamlarda gözlemlenmeli, performansları hakkında öğrencilere yapıcı geri bildirimler sağlanmalı, öğretme stratejileri alınan değerlendirme sonuçlarına göre gözden geçirilmeli ve gerek görülürse değiştirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme çalışmaları sürekli olmalıdır (Şekil 1).

Şekil 1

- 3) Değerlendirme çalışmaları, farklı öğrenci yetenek ve beceri düzeyleri, öğrencilerin gelişimsel düzeyleri, kültür ve okul/sınıf ortamı göz önünde bulundurularak hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.
- 4) Bilişsel becerilerin ölçülmesinde kullanılacak olan yazılı sınavlar ve ders kitaplarında yer alan ünite ve/veya konu değerlendirme bölümlerindeki sorular hazırlanırken şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır:
 - a. Sorular sadece konu ve kavram bilgisinin değil, üst düzey olarak adlandırılan bilişsel becerilerin (analiz etme, yorum yapma, çıkarımda bulunma, değerlendirme, sorgulama, eleştirel düşünme vb.) ölçülmesine fırsat sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır. Yazılı sınavlarda kullanılacak madde türleri belirlenirken kazanımların temsil ettiği bilişsel beceri düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır.
 - b. Yazılı sınavlarda ve ders kitaplarında yer alan sorular yapılandırılırken mümkün olduğunca öncüllerden yararlanılmalıdır. Yazılı metinler (gazete ve dergi haberleri, bilimsel makaleler, okuma parçaları, örnek olaylar, analogiler vb.), görseller (fotoğraflar, resimler, çizimler, karikatürler vb.) ve grafik düzenleyiciler (kavram haritaları, zihin haritaları, şemalar vb.) öncül olarak kullanılmalıdır. Öncül olarak kullanılan yazılı metinler öğrencilerin hayatlarının tüm alanlarında ihtiyaç duyacakları okuryazarlık becerilerini edinmelerine, görseller ve grafik düzenleyiciler ise eğitim hayatlarında ve iş dünyasında sıklıkla kullanacakları uzamsal becerilerin geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Tek bir öncüle bağlı farklı türde ve çok sayıda soruya yer verilmesi çok adımlı akıl yürütme becerilerinin edinilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Soruların öncülün kullanılmasını, analiz edilmesini, değerlendirilmesini veya yorumlanmasını gerektirecek şekilde oluşturulmasına dikkat edilmelidir.
 - c. Sorular öğrencilerin günlük hayatla ve diğer disiplinlerle ilişkilendirme yapmalarını, eski ve yeni bilgileri birleştirmelerini sağlamalıdır. Günlük hayata dair durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı sorular, öğrencilerin çıkarım yapma becerisini ölçerken edindikleri bilgileri nerede ve/veya hangi günlük hayat durumlarında kullanabileceklerine ilişkin farkındalık geliştirmelerini sağlayacaktır.
- 5) Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin değerlendirilmesinde bireysel veya grup çalışması şeklinde düzenlenmiş performans çalışmaları ve projelerden yararlanılabilir. Bunlar yapılandırılırken verilen görevlerin, gerçek hayat durumlarıyla ve diğer disiplinlerle ilişkilendirme yapılmasına, öğrencilerin daha üst öğrenim kurumlarında ve sonraki yaşantılarında kullanabilecekleri yazılı ve sözlü iletişim, araştırma yapma, iş birliği yapma, tasarım yapma, sunum yapma, rapor hazırlama, kaynak kullanma gibi becerilerini kullanmaya ve geliştirmeye teşvik edici olmasına dikkat edilmelidir.

6) Psikomotor ve duyuşsal becerilerin değerlendirilmesinde ise dereceli puanlama anahtarı veya derecelendirme ölçeği şeklinde tasarlanmış gözlem formlarından yararlanılabilir. Bu formlarda öğretim programıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen tutum ve değerlere ilişkin ölçütlere (derse katılma, saygılı davranma, iş birliği yapma, sorumluluklarını yerine getirme, nezaket kurallarına uygun iletişim kurma vb.) yer verilmelidir. Gözlem formları yıl boyunca farklı zamanlarda ve sürekli olarak kullanılmalıdır. Öğrencilerin sergilemiş oldukları tutum ve davranışlara ilişkin zamanında ve yapıcı geri bildirimler verilmeli, öğrenciler olumlu tutum sergilemeleri konusunda motive edilmelidir.

1.3. YETERLİLİK VE BECERİLER

Toplumların teknoloji çağından bilgi çağına doğru ilerlemeleri ile son yıllarda meydana gelen bilimsel, teknolojik, sosyal değişim ve gelişmeler, toplumun öğrencilerden –geleceğin bireylerinden– beklentilerini de farklılaştırmıştır. Bu gelişme ve ilerlemeler, öğrencilere temel bilgi ve becerilerin yanı sıra eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma yapma, sorun çözme gibi bilişsel; sosyal ve kültürel katılım, girişimcilik, iletişim kurma, empati kurma gibi sosyal; öz denetim, öz güven, yaratıcılık, kararlılık, liderlik gibi kişisel yeterlilik ve becerilerin kazandırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Öğretim programlarıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen yeterlilik ve beceriler ile bunlara ilişkin tanımlamalar, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından 2008 tarihinde kabul edilen Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi; Millî Eğitim Bakanlığınca öğrenci, öğretmen, okul, ilçe ve il gelişim seviyelerinin ülke genelinde yıllık olarak izlenmesi, değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan “Millî Eğitim Kalite Çerçevesi”; Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları, meslek örgütleri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde ulusal ve uluslararası konu uzmanlarının katkılarıyla hazırlanan, 2/1/2016 tarih ve 29581 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi” dikkate alınarak belirlenmiştir. Yeterlilik ve beceriler ile bunlara ilişkin tanımlamaların belirlenmesinde ayrıca “21. Yüzyıl Becerileri” olarak anılan yeterlilik ve beceriler ile bunlara ilişkin açıklamalar dikkate alınmıştır.

Kazanımların işleniş sürecinde bu yeterlilik ve becerilerin kazandırılmasına ve geliştirilmesine yönelik yöntem ve tekniklerin kullanılması, etkinlik ve çalışmalara yer verilmesi, öğrencilerin bir üst öğretim kurumunda, meslek hayatlarında ve günlük hayatlarında başarılı ve üretken bireyler olmalarına katkı sağlayacaktır.

Tablo 1. Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Yeterlilikler ve Bu Yeterliliklerle İlgili Bilgi, Beceri ve Tutumlar

Yeterlilikler	Yeterliliklerle ilgili bilgi, beceri ve tutumlar
Ana dilde iletişim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yazılı, sözlü ve sözlü olmayan iletişim araçlarını kullanarak etkili şekilde iletişim kurma. 2. Ortamın gereklilikleri doğrultusunda iletişim kurma 3. Duygu, düşünce ve görüşlerini sözlü ve yazılı olarak ortama uygun ve ikna edici şekilde ifade etme. 4. Dil becerilerini olumlu ve sosyal olarak sorumlu/sağduyulu şekilde kullanma.
Yabancı dillerde iletişim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toplumsal gelenekleri, kültürel öğeleri, dil çeşitliliğini fark etme ve takdir etme. 2. Sözlü ve yazılı mesajları anlama. 3. İhtiyaçları doğrultusunda metinler okuma, okuduğunu anlama ve metin üretme. 4. Yaşam boyu öğrenmenin parçası olarak resmi olmayan dili (günlük konuşma dilini) öğrenme. 5. Kültürel çeşitliliğe saygı duyma. 6. Dil öğrenmeye ve uluslararası iletişime merak ve ilgi duyma.
Matematik yeterliliği	<ol style="list-style-type: none"> 1. Matematik teorilerini, ölçümleri, temel işlemleri, formülleri, gösterimleri bilme. 2. Matematik kavram ve terimlerini anlama ve kullanma. 3. Günlük hayat durumlarında karşılaşılan problemlerin çözümünde matematiksel düşünme tarzını (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunumunu (formüller, modeller, yapılar, grafikler, tablolar) kullanma. 4. Temel matematik prensiplerini ve işlemlerini günlük durumlarda (evde ve/veya işte) uygulama. 5. Matematiğe karşı olumlu tutum geliştirme.
Bilim ve teknoloji yeterliliği	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doğal hayatı anlamak için sorular sorma ve delile dayalı sonuç çıkarma. 2. İnsan eylemlerinin sebep olduğu değişimleri kavrama. 3. Bireysel olarak doğal hayata karşı sorumluluklarını kavrama. 4. Doğal hayata ilişkin temel prensipleri, temel bilimsel kavramları, metotları, teknolojiyi, teknolojik ürünleri ve işlemleri bilme. 5. Bilim ve teknolojinin doğal hayat üzerindeki etkisini kavrama. 6. Bilimsel sorgulamanın özelliklerini kavrama. 7. Sebep sonuç ilişkisi kurma. 8. Etik ve güvenlikle ilgili konular hakkında bilgi sahibi olma.
Dijital yeterlilik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bilgi çağı teknolojilerinin yapısını, günlük yaşam durumlarındaki (kişisel, sosyal ve iş yaşamında) rolünü ve sağladığı fırsatları kavrama. 2. Temel bilgisayar uygulamalarını (word işlemcisi, veri tabanları, bilgi depolama ve yönetme vb.) kavrama. 3. İş, boş zaman, bilgi paylaşımı, öğrenme ve araştırma için İnternet ve elektronik medyanın (e-posta vb.) fırsatlarını ve potansiyel risklerini kavrama. 4. Mevcut bilginin ve bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgulama. 5. Etkileşimli medyanın kullanımında dikkat edilmesi gereken yasal ve etik prensipleri kavrama ve sorumluluk sahibi şekilde kullanma. 6. Bilgiyi araştırma, toplama, işleme, eleştirel ve sistematik şekilde kullanma. 7. Sunulan bilgilerin güvenilirliğini sorgulama. 8. Bilgi üretmek, sunmak ve kavramak için gerekli araçları kullanma. 9. İnternet tabanlı servislere erişme, araştırma ve kullanma. 10. Bilgi çağı teknolojilerini kültürel, sosyal ve/veya profesyonel amaçlarla kullanma.
Öğrenmeyi öğrenme	<ol style="list-style-type: none"> 1. İş ya da kariyer hedefleri için gerekli yeterlilik, bilgi, beceri ve nitelikleri bilme. 2. Kendi öğrenme stratejilerini, güçlü ve zayıf yönlerini bilme. 3. Eğitim, hizmet içi eğitim, rehberlik, danışmanlık fırsatlarını araştırma. 4. Daha sonraki öğrenmeler için gerekli okuryazarlık, matematiksel beceri ve bilgi iletişim teknolojilerini kullanma becerisi edinme ve geliştirme. 5. Öğrenmesini ve kariyerini yönetme. 6. Öz disiplin ve bağımsız çalışma becerileri edinme. 7. Öğrenme sürecinin bir parçası olarak işbirlikli çalışma, heterojen gruplardan faydalanma, öğrendiklerini paylaşma. 8. Kendi öğrenmesini ve çalışmasını değerlendirme. 9. Gerek duyduğunda nasihat ve bilgi alma. 10. Kendisini motive etme ve kendisine güven duyma. 11. Problem çözme becerisi geliştirme. 12. Engel ya da değişikliklerle baş edebilme. 13. Önceki öğrenmelerinden ve deneyimlerinden yararlanma. 14. Öğrendiklerini çeşitli hayat durumlarında uygulama. 15. Öğrenme fırsatlarını arama ve değerlendirme.

Yeterlilikler	Yeterliliklerle ilgili bilgi, beceri ve tutumlar
Sosyal yeterlilikler	<ol style="list-style-type: none"> 1. Farklı toplum ve çevrelerde (örneğin, iş) kabul edilen davranış kurallarını bilme. 2. Toplum ve kültürle ilgili temel kavramları bilme. 3. Kültürel çeşitliliğin farkında olma ve saygı gösterme. 4. Milli kültürel kimliğini özümseme ve diğer kültürlerle nasıl etkileşim içinde olduğunu kavrama. 6. Tolerans gösterme, empati kurma, dayanışma, işbirliği yapma. 7. Stresten ve çatışmalardan kaçınma. 8. Sosyoekonomik gelişmelere ve kültürler arası iletişime ilgi duyma. 9. Farklı bakış açılarına saygı duyma, ön yargıların üstesinden gelme ve uzlaşmacı bir tutum sergileme. 10. Demokrasi, adalet, eşitlik vatandaşlık, insan hakları, yerel, ulusal, uluslararası kuruluşlar hakkında bilgi sahibi olma. 11. Güncel gelişmeleri takip etme. 12. Ülkesinin tarihi ve dünya tarihi hakkında bilgi sahibi olma. 13. Toplumu ilgilendiren problemlerin çözümü ile ilgilenme. 14. Toplumsal ilişkilerde ve komşuluk ilişkilerinde yapıcı katılım sağlama. 15. Toplumsal uyumu sağlamak için paylaşılan değerleri benimseme ve bunlara saygı duyma. 16. Diğer insanların özeline saygı duyma.
İnisiyatif alma ve girişimcilik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kişisel, profesyonel ve/veya iş hayatında fırsatların farkına varma. 2. Etik değerleri benimseme. 3. Etkili sunum yapma. 4. Uzlaşmacı olma. 5. Bireysel ve grup olarak çalışma. 6. Kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanıma ve sorgulama / değerlendirme. 7. Gerektiğinde risk alma. 8. Durum değerlendirmesi yapma. 9. Kişisel, sosyal ve iş hayatında inisiyatif alma ve yenilikçi düşünme. 10. Hedeflere ya da kişisel amaçlara ulaşmada kararlı olma.
Kültürel farkındalık ve ifade	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yerel, ulusal ve uluslararası kültürel mirasın farkında olma. 2. Önemli kültürel çalışmalar ve popüler kültür hakkında bilgi sahibi olma. 3. Kültürel ve dilsel çeşitliliğin farkında olma. 4. Yaşamda estetik faktörlerin önemini kavrama. 5. Sanat eserlerine ve sanat çalışmalarına değer verme ve takdir etme. 6. Kültürel yaşama katılma

1.4. DEĞER EĞİTİMİ

Bireyin ulusal ve evrensel değerlere sahip olması, değerler eğitimini edinip özümsemesine bağlıdır. Bu amaçla bireyin bilişsel olarak ahlaki değerlerin bireysel ve toplumsal hayata yapacağı olumlu etkileri fark etmesi, olumlu ve olumsuz değerleri ayırt etmesi, kuralları sorgulaması gerekir. Bu, çevresindeki sosyal problemler veya ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirmesi, eylemlerinin kendisinde ve çevresinde meydana getirdiği değişiklikleri izlemesi, eylemlerini gerekçelendirmesi, tarihî, millî ve manevi değerleri bilmesi ve benimsemesi, çevresindeki olayları anlamlandırması ve yorumlaması ile mümkündür. Bununla birlikte bireyin ahlaki değerlere önem vermesi, sahip olması ve geliştirmesi, olumlu değerlere uygun davranmaya ve değişik kültürleri tanımaya istekli olması, insanların birlikte yaşamalarını destekleyen değerleri koruma ve geliştirme konusunda sorumluluk üstlenmesi, dostça ve kardeşçe yaşamaya özen göstermesi, insanların ihtiyaçlarına duyarlı olması, duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol edebilmesi, duyuşsal becerilerinin gelişimi ile doğrudan ilişkilidir.

Değerler; inanışlar, tarih, aile, kültür ve içinde yaşadıkları toplum tarafından şekillendirilir. Kişinin değerleri; aldığı kararları, yaptığı seçimleri, davranışlarını ve toplum içinde yaşadığı insanlar üzerindeki etkisini belirler. Okullar ve öğretim programları, sosyal davranış modelleri sağlayarak öğrencilerin değer sistemlerinin gelişiminde önemli rol oynar. Okuldaki etkinlikler aleni ya da örtük olarak öğrencilerin değerlere ilişkin bilgi ve kavrayışlarını, birey ve toplumun bir üyesi olarak belirli değerleri davranışa dönüştürmeleri için gereken becerileri geliştirmelerine yardımcı olur.

Öğretim programlarıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerler on ana başlık altında toplanmıştır (Tablo 2). Bu değerler birbirlerinden kopuk değildir ve her biri farklı bir takım değerleri de içinde barındırmaktadır.

Tablo 2. Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Değerler ile Bunlara İlişkin Tutum ve Davranışlar

DEĞERLER	DEĞERLERLE İLİŞKİLİ TUTUM VE DAVRANIŞLAR
ADALET	Adil olma Eşit davranma Paylaşma
DOSTLUK	Diğerkâmlık Güven duyma Sadık olma Vefalı olma Yardımlaşma
DÜRÜSTLÜK	Açık ve anlaşılır olma Doğru sözlü olma Etik davranma Güvenilir olma Sözünde durma
ÖZ DENETİM	Davranışlarını kontrol etme Davranışlarının sorumluluğunu alabilme Öz güven sahibi olma
SABIR	Azimli olma Tahammül etme
SAYGI	Alçakgönüllü olma Başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma Diğer insanların kişiliklerine değer verme
SEVGİ	Aile birliğine önem verme Fedakârlık yapma
SORUMLULUK	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma
VATANSEVERLİK	Çalışkan olma Dayanışma Kurallara ve kanunlara uyma Tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma Toplumunu önemseme
YARDIMSEVERLİK	Cömert olma Fedakâr olma İş birliği yapma Merhametli olma Misafirperver olma Paylaşma

Değerlerin, davranışa ve tutuma dönüştürülmesi teşvik edilmeli, öğrencilerde bu değerlere ilişkin farkındalık oluşturulmalıdır. Değerler eğitimi, eğitimin özü ve ruhudur. Ayrı bir program ya da konu alanı olarak görülmemelidir. Bu bakımdan okullar ve öğretmenler bu değerleri öğretim programlarının bütünlüycü bir parçası olarak ele almalı ve uygun yaklaşımları kullanarak öğrencilerine kazandırmalıdır. Öğrenme öğretme sürecinde değerlerin aktarılmasında, tutum ve davranışa dönüştürülmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir.

Değer eğitimi, öğretim programlarındaki ifadelerden fazlasıdır.

Değerler, yalnızca öğretim programlarında yer alan ifadeler olmaktan çıkarılmalı, öğrencilere okul içinde ve dışında değerleri pratiğe dönüştürmeleri için uygun ve etkili fırsatlar sağlanmalıdır. Değer eğitimi, öğretmenlerle başlamaktadır. Öğretmen, değerlerin aktarımında model ve kolaylaştırıcı olmalıdır. Öğretmen değerleri belirlemeli, tanımlamalı ve öğrenme ortamı ile öğretim yöntem ve stratejilerini bunların aktarılmasını sağlayacak şekilde düzenlemelidir. Değer odaklı öğretim yaklaşımı, gerçek hayat durumlarını, simülasyonları ve rol oynamayı içeren deneyimsel öğrenmeye uygundur. Kavramlar, eylem ya da davranışlarla ilişkilendirilmelidir. Yardım severlik denildiğinde bunun nasıl görüldüğü hakkında da bilgi verilmelidir. Öğrencilerin kendi ve toplum değerlerini keşfetmelerine fırsat sağlanmalıdır.

Değerler, konu anlatımı şeklinde aktarılmamalı ve öğretim programı kazanımlarından kopuk olmamalıdır.

Değerler, öğrencilere kazanımların içerik boyutu (konu) ile ilişkilendirilerek aktarılmalıdır. Konudan kopuk bir şekilde verilen değerlerin özümsemesi zor olacak, anlamlılığını ve kalıcılığını yitirecektir. Öğrenme öğretme sürecinde, değerler aktarılırken konu anlatımından ziyade öğrencilerin akıl yürütme, sorgulama, araştırma, yorum yapma, ilişkilendirme ve değerlendirme becerilerini kullanabileceği çalışmalara yer verilmelidir. Öğrencilerin ahlaki ikilemlerin yer aldığı metinleri, gazete haberlerini okumalarına, çıkarımda bulunabilecekleri soruları cevaplamalarına, tartışmalarına, kendi görüş ve düşüncelerini ifade etmelerine, bu ikilemlerin bireysel ve toplumsal yaşama yansımalarını değerlendirmelerine olanak sağlayan etkinliklere yer verilmelidir.

Öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri, destekleyici bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır.

Öğrenme öğretim ortamı, öğrencilerde olumlu his ve deneyimler uyandırmalı, kendilerini anlamalarına yardımcı olmalı, sorgulamayı desteklemeli, değerleri keşfettirmeli ve değerlere ilişkin bilgileri uygulamaya dönüştürerek anlamlı kılmalıdır. Sınıfta öğrencilerin kendilerini rahat ve güvende hissetmelerini sağlamak için toplum bilincini geliştiren, karşılıklı sevgi, saygı ve güven ortamı oluşturulmalı; ön yargılı ithamlara, kaba hitaplara ve ayrımcılığa müsaade edilmemelidir.

Değerler aktarılırken bütüncül bir bakış açısı benimsenmelidir.

Toplumsal değerlerin özümsemesi ve aktarılması sadece sınıf ortamı ile sınırlandırılmamalıdır. Değer eğitiminde kapsamlı bir yaklaşım benimsenmeli, aile, okul çalışanları ve toplumdaki insanlar eğitim sürecine dâhil edilmelidir. Değerlerin aktarılmasında tek bir yöntem ve yaklaşıma bağlı kalınmamalı, farklı yöntem ve teknikler bir arada dengeli biçimde kullanılmalıdır.

SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

2.1. SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

Sağlıklı bireylere sahip olmak için etkili bir sağlık eğitimi oldukça önemlidir. Günümüzde hasta kişiye sağlık hizmeti sunmak yerine insanlara, hastalıklardan nasıl korunacağı ve sağlığını nasıl geliştireceği konusunda eğitim vermek anlayışı öne çıkmaktadır. Yaşamak, öğrenmek, üretmek için sağlıklı olmak gerekir. Sağlık sorunları bireylerin yaşam kalitesini düşürür. Bu durumdaki bireyler de topluma karşı görev ve sorumluluklarını yerine getiremez. Hayati öneme sahip diğer bir eğitim de trafik eğitimidir. Bireyler günlük hayatlarında ulaşım araçlarını sıklıkla kullanmaktadır. Trafik sistemini güvenli şekilde kullanabilmek için gerekli bilgi, beceri, davranış, tutum ve değerlerin öğrencilere kazandırılması trafik eğitimi ile gerçekleşir. Bu eğitim; sorumluluk sahibi ve bilinçli yaya, yolcu ve sürücülerin yetiştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü Dersi Öğretim Programının içeriği sağlıklı yaşam, sağlığın korunması, ilk yardım bilgisi, trafik adabı, trafikte güvenli davranışlar, trafik kazaları gibi konular ele alınarak oluşturulmuştur.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü Dersi Öğretim Programıyla öğrencilerin;

1. Sağlıkla ilgili temel kavram ve terimleri kavramaları,
2. Sağlıklı olmanın ve sağlıklı bir yaşam sürdürmenin temel insan haklarından biri olduğunun farkına varmaları,
3. Koruyucu sağlık hizmetlerinin kişi ve toplum sağlığı üzerindeki olumlu etkilerini kavramaları,
4. Kişisel olarak sağlıklarını geliştirme ve koruma konusunda istekli olmaları, sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için gerekli ilkeleri davranış hâline getirmeleri,
5. Sağlıkla ilgili gelişmeleri izlemeleri,
6. Hastalık veya yaralanma durumlarında yapılması gereken temel ilk yardım uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmaları,
7. Trafik kültürünün gerektirdiği tutum ve değerlerin farkına varmaları ve bunları davranışa dönüştürmeleri,
8. Trafik ortamında uyulması gereken kuralları kavramaları,

9. Trafiğin düzenli ve güvenli işleminde kurallara uymanın insanlık ve vatandaşlık görevi olduğunu anlamaları,
10. Bilinçli yaya, yolcu ve sürücü olma sorumluluğunu kazanmaları,
11. Trafik kazalarının nedenlerini fark etmeleri,
12. Ülkemizin trafik sorununu ve bu sorunun bugünkü boyutlara ulaşmasının nedenlerini tartışmaları, sorunlara yönelik çözüm yolları üretmeleri,
13. Trafik kazaları sonucunda olabilecek maddi ve manevi zararları sorgulamaları,
14. Herhangi bir kazada yardımlaşma ve iş birliğinin önemini kavramaları, amaçlanmaktadır.

2.2. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. Öğretim programında yer alan Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü ile ilgili kavramlar veya kurallar, poster, interaktif web siteleri, sunum, video gösterisi, benzetim (simülasyon), drama vb. etkinlikler yoluyla işlenişte verilmelidir.

2. Öğrenme-öğretme sürecinde sağlık kurumları ve Emniyet birimleri ile iş birliği yapılmalıdır. Gerektiğinde sağlık personelinden, trafik polislerinden veya MEB sertifika programını tamamlamış trafik bilgisi öğretmenlerinden yardım alınmalıdır. Sağlık personelleri ve trafik polisleri deneyimlerini paylaşmaları için sınıfa konuşmacı olarak çağrılabilir.

3. Programın uygulanması sırasında hem öğretmenler hem de öğrenciler bilişim teknolojilerini aktif olarak kullanmalıdırlar. Öğrenciler resmî internet sitelerini (Karayolları Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı vb.) ziyaret etmeleri konusunda teşvik edilmelidirler.

4. Ders işlenirken öğrencilerin özel sağlık sorunlarına girilmemeli, öğrenciler sorunlarının çözümü ile ilgili sağlık kurum ve personeline yönlendirilmelidir.

5. İlk yardım uygulamaları uygun malzemeler temin edilerek, sınıfta öğrencilere tanıtılmalıdır.

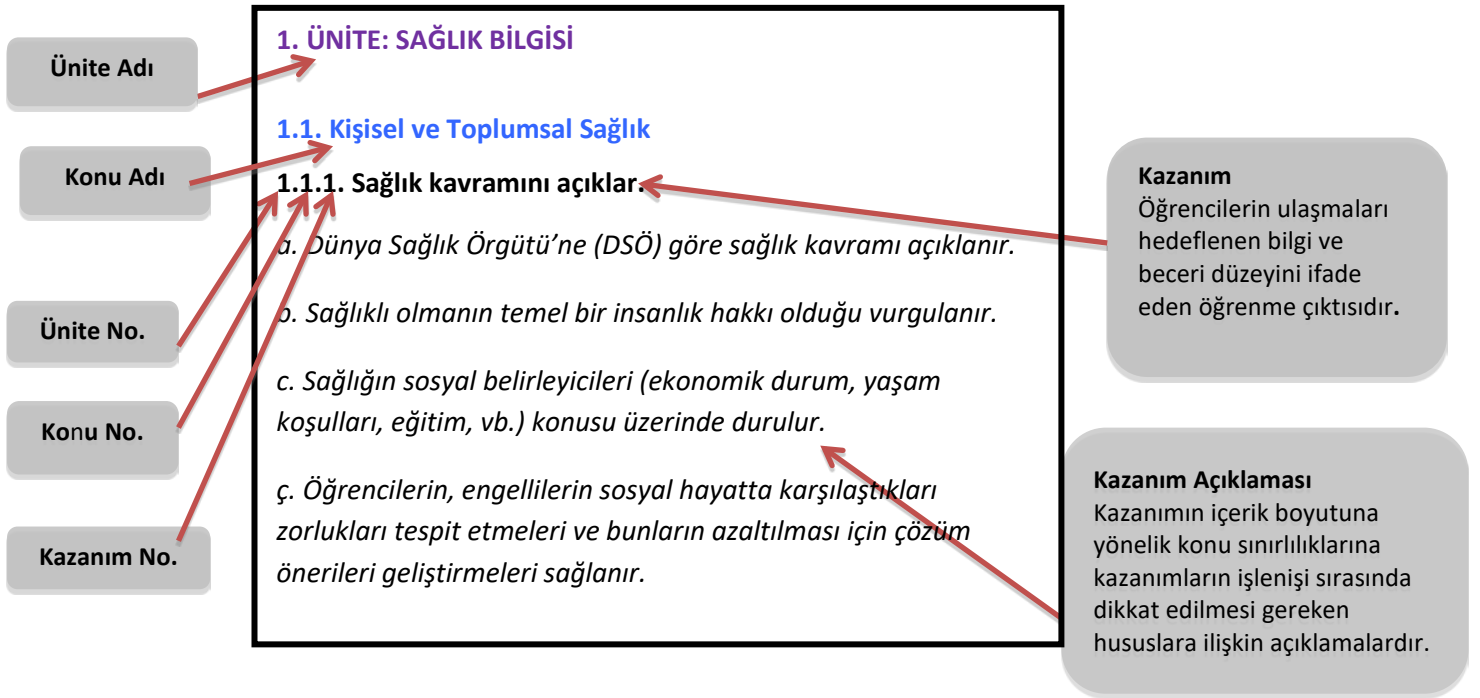
2.3. KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü Dersi Öğretim Programı'nda yer alan üniteler, kazanım sayıları, kazanımların işlenişi için ayrılacak yaklaşık süre ile bunların ders saatlerine oranı aşağıda sunulmuştur.

Ünite	Kazanım Sayısı	Süre (Ders Saati)	Oran (%)
Sağlık Bilgisi	24	20	56
Trafik Kültürü	18	16	44
TOPLAM	42	36	100

SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü Dersi Öğretim Programı ünite, konu ve kazanımlar esas alınarak hazırlanmıştır. Öğretim programı iki üniteden oluşmaktadır. Ünitelerin yapısı aşağıda şematik olarak sunulmuştur.

Şekil 2. Programın Yapısı

3.1. ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE KAZANIM AÇIKLAMALARI

1. ÜNİTE: SAĞLIK BİLGİSİ

1.1. Kişisel ve Toplumsal Sağlık

1.1.1. Sağlık kavramını açıklar.

- Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre sağlık kavramı açıklanır.*
- Sağlıklı olmanın temel bir insanlık hakkı olduğu vurgulanır.*
- Sağlığın sosyal belirleyicileri (eğitim durumu, ekonomik, kültürel ve ailevi durum) üzerinde durulur.*
- Engellilik kavramına değinilir.*
- Öğrencilerin, engellilerin sosyal hayatta karşılaştıkları zorlukları tespit etmeleri ve bunların azaltılması için çözüm önerileri geliştirmeleri sağlanır.*

1.1.2. Çevresel etmenlerin kişi ve toplum sağlığına etkilerini analiz eder.

Çevresel etmenlerden; gürültü, radyasyon, cep telefonu, hava kirliliği, su kirliliği, çöpler, kanserojen maddeler ve Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar üzerinde durulur.

1.1.3. Sağlık hizmetlerinden yararlanma yollarını açıklar.

- Birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık kuruluşlarına ve buralarda verilen koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici sağlık hizmetlerine değinilir.*
- Sağlık kuruluşlarından kademeli olarak yararlanmanın önemi ve gerekliliği vurgulanır.*

1.1.4. Hasta hakları ve sorumluluklarını açıklar.

"Hasta hakları" hakkında bilgi verilerek gerekli durumlarda ilgili kuruluşların "Hasta Hakları Birimi"ne başvurulabileceği vurgulanır.

1.1.5. Akılcı ilaç kullanımının önemini açıklar.

- İlaçların, doktor tavsiyesiyle reçeteli olarak kullanılmasının ve hastanın tedaviye uyumunun önemi üzerinde durulur.*
- Bilinçsiz ilaç kullanımının hasta sağlığı ve kaynakların kullanımı açısından zararları üzerinde durulur.*
- Doktor tavsiyesi dışında kullanılan ve eczane haricinde güvensiz yerlerden alınan bitkisel ilaçların hasta sağlığına olası etkileri tartışılır.*
- Öğrencilerin, akılcı ilaç kullanımı konusunda farkındalık oluşturacak afiş hazırlaması sağlanır.*

1.1.6. Sağlıklı yaşam için hijyenin önemini açıklar.

- a. *Kişisel temizliğin (el, yüz, boyun, koltukaltı, kulak, burun, saç, ayak temizliği, tuvalet sonrası temizlik, banyo yapma) gerekliliği üzerinde durulur.*
- b. *Kişiyeye özel (diş fırçası, tarak, havlu, tırnak makası, tıraş bıçağı, lif, çorap, terlik, kulaklık vb.) eşyaların hijyen açısından başkalarıyla paylaşılmaması gerektiği vurgulanır.*
- c. *Sağlık açısından risk oluşturabilecek davranışlara (dövme yaptırma, kulak ve burun deldirme vb.) değinilir.*
- ç. *Su ve besin hijyeninin önemine değinilir.*
- d. *Çevresel hijyenle ilgili dikkat edilmesi gereken hususlara (malzemelerin temiz tutulması, yerlere çöp atılmaması, tükürülmemesi ve gereksiz deodorant kullanılmaması) değinilir.*

1.1.7. Ağız ve diş sağlığının korunması için yapılması gerekenleri açıklar.

- a. *Diş sağlığının korunmasında dikkat edilmesi gerekenler örneklerle açıklanır.*
- b. *Diş fırçalama zamanı, tekniği, diş fırçası seçimi ve diş macununun ne kadar kullanılması gerektiği hakkında bilgi verilir.*

1.1.8. Bulaşıcı hastalıklardan korunma yollarını açıklar.

- a. *Bulaşıcı hastalıklardan genel korunma yolları açıklanır.*
- b. *Bağışıklık ve aşı kavramları açıklanır.*
- c. *Hayvanlardan insanlara bulaşabilecek hastalıkların genel özelliklerine ve bu hastalıklardan korunma yollarına değinilir.*
- ç. *Kene ısırması durumunda yapılması gerekenler üzerinde durulur. Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi'nin belirtilerine değinilir.*

1.2. Beslenme ve Fiziksel Aktivite**1.2.1. Fiziksel aktivitelerin sağlığın geliştirilmesi üzerindeki etkilerini değerlendirir.**

- a. *Fiziksel aktivitelerin bedensel, zihinsel ve sosyal yararlarına değinilir.*
- b. *Bireyin, hayatın her döneminde kendisine uygun bir spor dalı ile ilgilenmesinin önemi vurgulanır.*
- c. *Enerji içecekleri, vitamin hapları ve protein tozu gibi besin takviyelerinin bilinçsiz kullanımının sağlık üzerine etkileri tartışılır.*

1.2.2. Yeterli ve dengeli beslenmenin önemini açıklar.

- a. Yeterli ve dengeli beslenmenin herkes için aynı olmadığı yaş, cinsiyet, fiziksel aktivite vb. faktörlere göre değiştiğine değinilir.
- b. Güne kahvaltıyla başlamanın önemi üzerinde durulur.
- c. Öğrencilerin sağlıklı bir örnek menü oluşturarak gün boyu tükettikleri besinleri karşılaştırmaları sağlanır.
- ç. Aşırı yağlı, şekerli, tuzlu yiyecek ve içecekler tüketmenin sağlık üzerine olumsuz etkisi açıklanır.

1.2.3. Obezitenin nedenlerini ve sağlık üzerindeki etkilerini açıklar.

- a. Obezitenin ortaya çıkmasında dengesiz beslenme, yetersiz fiziksel aktivite, kalıtım ve hormonal etmenlerin etkisi açıklanır.
- b. Obezitenin yol açtığı sağlık sorunları üzerinde durulur.
- c. Estetik kaygılarla kullanılan zayıflama haplarının ve mide küçültme operasyonlarının kişinin hayatını tehlikeye sokacağı belirtilir.
- ç. Beden kitle indeksi hesaplaması ve aralıkları açıklanır.

1.3 Zihinsel, Duygusal ve Sosyal Sağlık**1.3.1. Sağlıklı yaşam için zihinsel, duygusal ve sosyal sağlığın ergen bireyler açısından önemini açıklar.**

- a. Zihinsel, duygusal ve sosyal sağlığı etkileyen faktörler üzerinde durulur.
- b. Zihinsel, duygusal ve sosyal sağlık açısından ailenin önemi üzerinde durulur.
- c. Zihinsel, duygusal ve sosyal sağlık sorunlarında bireysel yardım almanın önemi vurgulanır.
- ç. Zihinsel, duygusal ve sosyal sağlık sorunlarında yardım alınabilecek uzmanlar ile birimler açıklanır.

1.3.2. Stres kaynaklarını örneklerle açıklar.

- a. Evde, okulda ve akranlarla yaşanabilecek stres verici durumlara değinilir.
- b. Stresin yol açabileceği rahatsızlıklara değinilir.

1.3.3. Stresle başa çıkma yollarını açıklar.

- a. Öğrencilerin stresli durumlarla nasıl başa çıktıklarını paylaşmaları sağlanır.
- b. Sınav kaygısı ve başa çıkma yollarına değinilir.

1.3.4. Şiddetin birey üzerindeki etkilerini değerlendirir.

- a. Akran zorbalığı kavramı üzerinde durulur.
- b. Şiddetin önlenmesinde okul, aile, veli ve öğrenci iş birliğinin gerekliliği açıklanır.
- c. Şiddete uğrayan öğrencilerin yardım alabileceği kurumlar hakkında kısaca bilgi verilir.

1.4. Sağlığa zararlı alışkanlıklar

1.4.1. Tütün ürünleri, alkol ve madde kullanımının sonuçlarını değerlendirir.

- a. Tütün ürünlerinin insan sağlığı üzerindeki etkileri üzerinde durulur.
- b. Alkolün insan sağlığına ve davranışlarına olan etkileri üzerinde durulur.
- c. Alkol bağımlılığının, bireyin aile içi ve toplumsal hayattaki ilişkilerine verdiği zararlara değinilir.
- ç. Madde kullanımının insan sağlığına ve davranışlarına olan etkilerini açıklar.
- d. Madde kullanımı ile ilgili baskılara direnmek için kararlı ve tutarlı iletişim becerilerine sahip olmanın önemi vurgulanır.

1.5. İlk Yardımla İlgili Temel Bilgiler

1.5.1. İlk yardımın önemini açıklar.

- a. İlk yardım ve acil yardım kavramları üzerinde durulur.
- b. İlk yardımın insan hayatı açısından önemi istatistiki verilerden yararlanılarak açıklanır.
- c. İyi niyetle fakat bilinçsiz olarak yapılacak olan ilk yardım uygulamalarının hastanın/yaralının engelli kalmasına veya hayatını tehlikeye sokmasına neden olacağından bu uygulamaların eğitim almış sertifikalı kişiler tarafından yapılmasının gerekliliği vurgulanır.

1.5.2. İlk yardımın amaçları ve temel uygulamalarını açıklar.

- a. Kaza anında ilk yardımın temel uygulamaları olan Koruma-Bildirme-Kurtarmanın (müdahale) önemi üzerinde durulur.
- b. Acil durumlarda 112'nin aranmasının ve gerekli bilgilerin doğru olarak verilmesinin bir insanlık görevi olduğu üzerinde durulur.
- c. 112'nin gereksiz yere meşgul edilmemesinin insan hayatını kurtarmada ne kadar önemli olduğu vurgulanır.
- ç. İlk yardımın ABC'si üzerinde durulur.
- d. Hayat kurtarmanın önemi, örnek olaylar ve tanık ifadelerinin yer aldığı video, gazete ve dergi haberlerinden alıntılarla vurgulanır.

1.5.3. Güvenli ilk yardım uygulaması için alınması gereken önlemleri açıklar.

- a. İlk yardım uygulamalarında ilk yardımcının kendisi ve hasta/yaralı için alınması gereken önlemler ile bunların ilk yardımcı ve hasta/yaralı açısından önemi üzerinde durulur.
- b. Olay yeri değerlendirmenin amacı açıklanarak olay yeri değerlendirilmesinde yapılacak işlemler sıralanır.

1.5.4. Hastanın/yaralının durumunu değerlendirir.

- a. Hastanın/yaralının durumunun değerlendirilmesinin amacı üzerinde durulur.
- b. Hastanın/yaralının; bilincinin, solunum yolu açıklığının (A), solunumunun (B) ve dolaşımının (C) değerlendirilmesi üzerinde durulur.

1.5.5. Solunum yolu tıkanıklığı durumunda yapılacak ilk yardım basamaklarını açıklar.

- a. Kısmi ve tam tıkanma belirtileri açıklanır.
- b. Kısmi tıkanma durumunda yapılması gereken ilk yardım uygulamaları açıklanır.

1.5.6. Kanamalarda yapılacak ilk yardım uygulamalarını açıklar.

- a. Kanama kavramı üzerinde durulur.
- b. Dış kanamalarda bası uygulamanın önemi üzerinde durulur.
- c. Burun ve kulak kanamalarında yapılması gereken ilk yardım uygulamalarına değinilir.

1.5.7. Şok durumunda yapılması gereken ilk yardım uygulamalarını açıklar.

- a. Şok belirtileri açıklanır.
- b. Şok pozisyonuna değinilir.

1.5.8. Zehirlenmelerde uygulanacak ilk yardım basamaklarını açıklar.

- a. Solunum, sindirim ve deri yolu ile zehirlenmeler açıklanarak belirtileri ve uygulanacak ilk yardım işlem basamakları üzerinde durulur.
- b. Ulusal Zehir Danışma Merkezinin telefon numarasının "114" olduğu belirtilir.

2. ÜNİTE: TRAFİK KÜLTÜRÜ**2.1. Trafik Adabı****2.1.1. Trafikte sergilenmesi gereken tutum ve davranışları açıklar.**

- a. Trafikte yazılı kurallar dışında da uyulması gereken davranışların olduğu vurgulanır.
- b. Trafikte; sabır, sorumluluk, saygı, nezaket, yardımlaşma, fedakarlık gibi değerlere uymanın gerekliliği üzerinde durulur.
- c. Trafik ortamında olumsuz davranışlarda bulunanları uyarmanın önemi vurgulanır.
- ç. Trafik kurallarına aykırı davranmanın birey hakkı, toplum hakkı, yaşam hakkı ve çevre hakkını ihlal etmek olduğu belirtilir.

2.1.2. Trafik ortamında etkili iletişimin önemini açıklar.

- a. Trafik ortamında empati kurmanın önemine değinilir.
- b. Trafikte öfke yönetiminin gerekliliği üzerinde durulur.
- c. Beden dili ve konuşma üslubunun trafik ortamındaki önemi üzerinde durulur.

2.2. Trafik Kuralları

2.2.1. Toplu taşıma araçlarında uyulması gereken kuralları açıklar.

- a. Sürücülerin ve yolcuların uyması gereken kurallar belirtilir.
- b. Toplu taşıma araçlarına binişlerde ve inişlerde dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde durulur.
- c. Yolculuk esnasında (çocuklara, yaşlılara, engellilere, hamilelere, gazilere vb.) duyarlı olunması gerektiği vurgulanır.
- ç. Öğrencilerin, toplu taşımayı özendirmek için broşür hazırlaması sağlanır.

2.2.2. Okul servislerinde uyulması gereken kuralları açıklar.

- a. Okul servislerinde ve taşınmalı eğitimde alınması gereken güvenlik önlemlerine değinilir.
- b. Okul servis sürücülerinin uyması gereken kurallar belirtilir.
- c. Okul servislerinde öğrencilerin sergilemesi gereken tutum ve davranışlara değinilir.
- ç. Okul servislerinde fark ettiği kural ihlallerini ilgililere (aile, öğretmen, okul yöneticileri, UKOME, 155 Polis İmdat) bildirilmesi gerektiği belirtilir.

2.2.3. Trafik işaretleri ve işaret levhalarını tanır.

- a. Işıklı trafik işaret cihazı, tehlike uyarı işaretleri, trafik tanzim işaretleri, trafik bilgi işaretleri, duraklama ve park etme işaretleri, otoyol işaretleri, yapım-bakım ve onarım işaretleri ile yol çizgileri görsellerden yararlanılarak tanıtılır.
- b. Trafik işaretlerine ve işaret levhalarına uymanın hayat kurtarmadaki önemi vurgulanır.

2.2.4. Trafik işaret levhalarını korumanın önemini açıklar.

2.2.5. Kara yollarında uyulması gereken kuralları açıklar.

- a. Kara yollarında şerit takip kuralları üzerinde durulur.
- b. Trafik görevlilerine ve trafik işaretlerine uyma mecburiyeti ile öncelik sırası üzerinde durulur.
- c. Hız sınırları ve takip mesafesi üzerinde durulur.
- ç. Trafik kazalarında aracın çarpma hızının kaza sonucuna etkisi örneklerle açıklanır.
- d. Sürücü ve yayaların okul, demir yolu ve yaya geçitlerinden geçerken dikkat etmesi gereken kurallar açıklanır.

2.2.6. Trafikte ilk geçiş hakkı ve geçiş üstünlüğünü açıklar.

- Yayaların ve sürücülerin geçiş hakkına sahip oldukları durumlar hakkında bilgi verilerek geçiş hakkına sahip yaya ve sürücülere neden ve nasıl yol verilmesi gerektiği vurgulanır.

2.3. Trafik Güvenliği

2.3.1. Trafik eğitiminin önemini açıklar.

- a. Trafik eğitiminin trafik güvenliği açısından önemine değinilir.
- b. Ülkemizde trafik eğitiminin önemine dikkat çekmek için araç sayısındaki, sürücü sayısındaki artışı gösteren istatistiklerden yararlanır.
- c. Sürücü kurslarında verilen eğitimin içeriğine kısaca değinilir.
- ç. Sürücü belgelerinin sınıfları, geçerlilik süresi ve sürücü adaylarında aranan şartlar üzerinde durulur.
- d. Trafik sigortası yapılmasının gerekliliği ve önemi üzerinde durulur.

2.3.2. Güvenli yolculuk için alınması gereken önlemleri açıklar.

- a. Kentlerde ve kırsal bölgelerde yayaların dikkat etmesi gereken güvenlik önlemlerine değinilir.
- b. Emniyet kemeri ve çocuk güvenlik koltukları hakkında bilgi verilerek nasıl kullanılması gerektiği belirtilir.
- c. Emniyet kemerinin kullanılmasının zorunlu olduğu vurgulanır.
- ç. Araçlarda çocukların kucağa alınması, aracın kapasitesi üzerinde araca yolcu alınması, araçların ön koltuklarında çocukların oturtulması gibi durumların insan hayatını tehlikeye soktuğu vurgulanır.
- d. Araç kullanırken trafiği tehlikeye sokacak davranışların (cep telefonu kullanmak vb.) sakıncaları üzerinde durulur.
- e. Üstü açık araçlarda (traktör, kamyon, kamyonet vb.) yolculuk yapmanın riskleri üzerinde durulur.
- f. Kırsal bölgelerde kullanılan ulaşım araçları (teleferik vb.) ve bu ulaşım araçlarında dikkat edilmesi gereken hususlara değinilir.

2.3.3. Raylı sistemlerde güvenli yolculuk için uyulması gereken kuralları açıklar.

2.3.4. Deniz yolu araçlarında güvenli yolculuk için uyulması gereken kuralları açıklar.

2.3.5. Hava yolu araçlarında güvenli yolculuk için uyulması gereken kuralları açıklar.

2.3.6. Trafikte bisiklet ve motosiklet kullanımıyla ilgili uyulması gereken kuralları açıklar.

- a. Güvenli bisiklet ve motosiklet kullanımının bireyin hayatı açısından önemine değinilir.
- b. Öğrencilerin güvenli bisiklet ve motosiklet kullanımını yaygınlaştırmak için afiş hazırlamaları sağlanır.

2.3.7. Trafikte aydınlatmanın yetersiz olduğu ve hava koşullarının fark edilmeyi güçleştirdiği durumlarda alınacak önlemleri ifade eder.

Yayaların ve sürücülerin alacağı güvenlik önlemleri üzerinde durulur.

2.4. Trafik Kazaları

2.4.1. Trafik kazalarının nedenlerini açıklar.

- a. İnsan, araç, yol ve çevre koşullarının trafik kazalarına etkisi üzerinde durulur.*
- b. Yorgunluk, dikkatsizlik, uykusuzluk, görme kusurları gibi trafik ve yol güvenliği için risk oluşturabilecek faktörlere değinilir.*
- c. Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç kullanılmaması gerektiği nedenleriyle açıklanır.*
- ç. Konunun işlenişinde güncel istatistik verilerden, örnek olay, görsel ve videolardan yararlanılır.*

2.4.2. Trafik kazalarının sonuçlarını değerlendirir.

- a. Trafik kazalarının birey üzerindeki fiziksel, psikolojik ve sosyal etkileri üzerinde durulur.*
- b. Trafik kazası geçiren kişilerin topluma tekrar kazandırılması amacıyla yapılan rehabilitasyon hizmetlerinin önemine değinilir.*
- c. Trafik kazalarının toplum üzerindeki etkilerine değinilir.*
- ç. Trafik kazalarının ülke ekonomisine verdiği zararlar örnekler verilerek açıklanır.*
- d. Konunun işleniş sırasında gazete ve dergi haberleri ile örnek olaylara yer verilir.*

2.5. Trafik ve Çevre

2.5.1. Trafiğin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için alınabilecek önlemleri açıklar.

- a. Trafik kaynaklı çevre kirliliği ile ilgili (egzoz gazı, gürültü kirliliği, atıklar, standart dışı yakıtlar, klimaların gereksiz kullanımı vb.) alınması gereken önlemler üzerinde durularak çevre ve doğaya karşı duyarlı olmanın önemi vurgulanır.*
- b. Toplu taşıma araçlarını tercih etmenin ülke ekonomisine, çevre kirliliğinin önlenmesine ve trafik yoğunluğunun azaltılmasına katkıları üzerinde durulur.*
- c. Bisiklet kullanımının sağlığa, ekonomiye ve çevreye katkıları üzerinde durulur.*
- ç. Öğrencilerin, bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak için afiş hazırlaması sağlanır.*

